

BESTUURSBERICHTEN

Van de voorzitter

Bij dit nummer van Vriendennieuws vindt u de uitnodiging voor onze Jaardag. Na de geslaagde bijeenkomst vorig jaar in Franeker zien we elkaar nu weer in het vertrouwde Otterlo.

Er zijn interessante sprekers gevonden en natuurlijk ontbreekt het tegelsprekkuur niet op het programma. Neemt U vooral iets bijzonders of curieus mee om onder leiding van Klaas Regts samen te bespreken. Ontmoeting en uitwisseling zijn immers het doel van deze dag.

Terwijl ik, net teruggekeerd van een Spaanse gezinsvakantie, deze woorden schrijf, zie ik de gezichten van heel wat tegel- en keramiekvrienden voor me die ik op 30 september weer hoop te treffen. Tegelvrienden, vaak verzamelaars, die allemaal op eigen wijze bij hun verzameling en/of ons Tegelmuseum betrokken zijn.

Dat brengt me meteen terug bij een tentoonstelling die ik in Spanje bezocht. In het kleine, private museum van de Fundacio Mascort, gevestigd in het Catalaanse bergstadje Torroella de Montgri, was een expositie ingericht van een fraaie particuliere keramiekverzameling. Onder de titel 'Zoeken naar Schoonheid' werd een selectie getoond die door de advocaat Ignacio Brugarolas was samengebracht. Veel mooie Catalaanse tegels en tableaus waren er te zien. Maar ook schotels en gebruiks aardewerk uit Zuid-Spanje, Italië (Renaissance!), Zwitserland, Frankrijk, het islamitisch cultuurgebied (o.a. Iran), en zelfs vroeg-Chinees en pre-Colombiaans aardewerk uit Zuid-Amerika. 'Hoe krijgt een mens het bij elkaar?', dacht ik, geïmponeerd door alle moois.

In de catalogus werden lovende woorden gesproken over de

verzamelaar. In een van de inleidingen werd een Spaanse kunstcriticus, Maurice Rheims (1910-2003), geciteerd. Deze auteur heeft de zoekers naar mooie objecten onderscheiden in drie types: de verzamelaar, de liefhebber en de dilettant.

De verzamelaar (*collectionista*) noemt hij degene die de vastbesloten ambitie heeft om dingen die bij elkaar horen samen te brengen: schilderijen van een bepaalde schilder, postzegels met een bepaald thema, meubels van hetzelfde atelier etc. Het zoeken zelf is de belangrijkste stimulans, een vitale noodzaak om alle onderdelen die een serie vormen te verenigen.

Anders is het gesteld met de liefhebber (*affectionado*). Deze jaagt op schoonheid, en voelt zich aangetrokken, verleid tot bepaalde stukken, en niet zo zeer tot het formeren van series. Bovendien, zegt Rheims, is de liefhebber ook modegevoelig. Hij omringt zich met een Grieks beeld, een twintigste-eeuwse sculptuur en een gevoelig Italiaans landschap en geniet van de subtiele relatie die deze objecten met elkaar aangaan. En zo ontdekt hij steeds nieuwe facetten van de schoonheid.

Tenslotte zijn er dan *los dilettanti*. Het Spaans-Nederlandse woordenboek geeft hier als eerste 'beunhaas' als vertaling! Dilettanten zoeken het ongewone, opvallende, curieuze of extravagante stuk. Dat liefst uniek moet zijn. Het vinden en verwerven van een stuk, en de wetenschap dat jij het hebt en een ander niet, is een deel van het genot. Maar hij kan ook genieten van de goede dingen in het leven, inclusief het esthetische. Onwillekeurig vraag je je dan af waar je zelf het meest op lijkt. Ik moest bekennen dat ik in alles wel iets herken, en misschien U als lezer ook wel. Verder lezend was dat ook precies wat de schrijver wilde zeggen: deze benijdenswaardige Spaanse verzamelaar werd beschreven als de unieke mengvorm van al deze drie types.

Ik hoop voor 30 september op weer een goede Jaardag, en mooie ontmoetingen met al onze aardigheden en eigenaardigheden

Lejo Schenk

In memoriam Wim van de Loo (1931-2023)

Op 17 juli van dit jaar overleed in een Eindhovenens woonzorgcentrum onze vriend Wim van de Loo. Geboren in Utrecht als oudste van negen kinderen - en ofschoon opgeleid als instrumentmaker - trad Wim in de voetsporen van zijn vader en werd hij een succesvol ondernemer met de galanteriezaken (glas en aardewerk) van de HOYING-keten. Zo maakte hij intensief kennis met aardewerkbedrijven en keramisten als Lanooy en

foto: Ton Cornelissen

Nienhuis. In *Tegel 44* (2016) heeft hij daar in een interview uitgebreid over verteld. Wim was zelf ook gefascineerd door het werken met klei en glazuren, en was een verdienstelijke vrijetijds pottenbakker. Daarvoor deed hij onder meer een stage bij de vermaarde Engelse keramist Alan Caiger Smith die hem leerde werken met luster-glazuur. Zijn creaties werden in menig museumwinkel verkocht.

Wim van de Loo was ook een verzamelaar, met name geïnteresseerd in tegels en aardewerk uit zijn geboortestad Utrecht. Hij deed veel eigen onderzoek dat hij graag deelde met anderen. Ook werkte hij mee aan diverse publicaties, waaronder in *Tegel*. Hij stond aan de wieg van het boek *Raakvlakken.....*, over geometrische patronen op Nederlandse tegels. Vooral de culturele verbanden met de islam en het Middellandse Zeegebied vond hij daarin van belang omdat hij in wederzijds respect tussen culturen een remedie zag tegen het verharderen van de samenleving. Hoe succesvol en behendig Wim ook was als handelsman en ondernemer het werken met klei maakte hem meditatief: 'Naar klei moet je luisteren, maar je moet ook de klei leren luisteren naar je handen'.

In de besloten afscheidsbijeenkomst van zijn

vijf kinderen, kleinkinderen en achterkleinkinderen werd duidelijk hoe zeer hij een liefdevolle familieman was. Maar hij miste ook heel erg zijn overleden vrouw Suus. 'Hij wilde afronden', zei zijn oudste dochter Carine. 'De laatste dagen lag hij op zijn bed, kijkend naar de natuur, waarin voor hem alle antwoorden opgeslagen liggen'.
Lejo Schenk

Jaardag 2023 in Otterlo

30 september vindt de jaarlijkse Jaardag plaats, dit keer weer in ons vertrouwde Otterlo in de Waldhoorn.

Aanvang 10.30 uur, inloop met koffie en thee vanaf 9.30 uur. Het volledige programma is bijgevoegd. Na afloop brengen we uiteraard een bezoek aan het Tegelmuseum. Wij kijken uit naar een interessante en gezellige dag met een hoge opkomst.

Voor slechthorenden houden we plaatsen vrij op de voorste rijen.

In verband met de organisatie is het van belang dat u zich van te voren aanmeldt als u deze jaardag wilt bezoeken.

We zien uw aanmeldingen graag tegemoet via info@vriendennederlandstegelmuseum.nl of telefonisch met Marianne Florschütz, 06-11051893. Hierbij kunt u ook aangeven of u een plekje vooraan wilt reserveren.

Het bestuur

26 oktober 2023: kleine excursie naar Utrecht

Donderdag 26 oktober gaan we met maximaal 15 personen naar de gemeente Utrecht waar we op twee locaties tegels zullen bekijken.

In de ochtend staat de firma Maatwerktegels op het programma. Dit in 1990 opgerichte bedrijf bedrukt tegels met digitale technieken.

Deels direct en voor een deel met transfers die uit een computer-

printer komen met glazuurinkten. Inmiddels zijn miljoenen tegels gemaakt die zijn toegepast bij restauraties, tunnel- en wandbekleding en in de cadeauwereld zoals StoryTiles die inmiddels tien jaar met succes worden verkocht en waaraan een expositie in ons museum is gewijd. Een recent project is in *Tegel* 49/50 beschreven door Francine Stoffels.

Solke Pasveer, de oprichter en eigenaar, ontvangt ons met koffie en vertelt over het productieproces in de diverse afdelingen. Hij is zijn carrière gestart bij de Porceleyne Fles in Delft.

maatwerktegels.com/

Rond het middaguur gaan we naar Kasteel de Haar waar we in het Koetshuis de lunch genieten. Tussen 1892 en 1912 is onder leiding van Pierre Cuypers het voorouderlijk slot van Étienne Baron van Zuylen van Nyevelt van de Haar weer in bewoonbare staat gebracht, mede dankzij het geld van zijn vrouw Hélène de Rothschild. Kosten nog moeite zijn gespaard en het kasteel werd ook van alle gemakken voorzien die men zich anno 1900 wenste. Hierbij zijn ook veel tegels uit die periode toegepast (een deel is recent gerestaureerd).

Daar letten we tijdens ons bezoek vooral op.

harlinger.nl/project/restauratie-kasteel-de-haar/

Programma:

10.15 Jaarbeursplein Utrecht voor de treinreizigers.

10.30 Bezoek Maatwerktegels, Leidse Rijn 10, De Meern

12.30 Lunch in het Koetshuis, Kasteel de Haar. Aansluitend bezoek kasteel

16.00 Einde excursie. Treinreizigers terug naar Utrecht CS

Kosten: € 20,- pp inclusief lunch, exclusief entree Kasteel de Haar (€ 19,-/MK gratis) en parkeerkosten (€ 6,- carpoolen aanbevolen)

Opgeven bij Frans Klein frans.a.klein@gmail.com of 06 5175 3909 o.v.v. eigen transport of trein.

Maximaal 15 deelnemers: vol = vol.

De kosten van € 20,- graag voldoen op de rekening NL60 ABNA 0434 5996 38 van de vrienden van het Tegelmuseum.

Frans Klein

12-19 mei 2024: Tegelexcursie naar het Rijnland met de bus

De voor volgend jaar geplande excursie naar Sevilla gaat niet door, maar zal op een andere datum plaatsvinden. Gelukkig hebben we een alternatief: Johan Kamermans heeft in zijn vakanties op de fiets diverse reizen naar Duitsland ondernomen en daar veel tegels gezien die bij velen van ons waarschijnlijk niet bekend zijn. Dit heeft ons geïnspireerd om voor de buitenlandreis 2024 naar het Rijnland te gaan. Naast tegels besteden we aandacht aan de lokale cultuur en geschiedenis. We doorkruisen een aantal wijngebieden en organiseren ook een proeverij.
1e dag Den Bosch – Königswinter. Sinzig (lokale tegels)

2e dag Abtei Rommersdorf, Cisterziënzerklooster Eberbach (wijn, Hollandse en oude tegels)

3e dag Wiesbadenmuseum (Hollandse tegels), Bad Nauheim Sprudelhof (Jugendstil)

4e dag Darmstadt Mathildenhöhe (Jugendstil), Schloss Schwetzingen (Hollandse tegels)

5e dag Rastatt Schloss Favorite (Duitse tegels), Soufflenheim, Sarreguemines (keramiek)

6e dag Metlach, Villeroy & Boch. (Perl, Romeins mozaïek)

7e dag Tra-ben-Trarbach, Malmédy – Den Bosch
De reis gaat per bus vanuit Den Bosch met zes overnachtingen in vijf verschillende hotels. Kosten ca 800,- p.p. incl. een aantal lunches en slotmaaltijd. Op de Jaardag worden meer details verstrekt. Belangstellenden kunnen contact opnemen met Frans Klein: frans.a.klein@gmail.com of 06-5175 3909
Frans Klein

Verslag Tegelexcursie naar West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk (15-19 mei 2023)

Dag 1: Zaltbommel-St. Omer (15 mei)

Negentien deelnemers stapten in Zaltbommel en Den Bosch op de bus, die opnieuw bestuurd werd door de voortreffelijke chauffeur Kees de Vrije van busmaatschappij Juin. Twee in België woonachtige vrienden zouden later op de dag aansluiten.

Het eerste reisdoel was het Abdijmuseum Ten Duinen in Koksijde. Dit museum is gebouwd op het terrein bij de archeologische site van het middeleeuwse Cisterciënzerklooster dat in de middeleeuwen deze regio domineerde. Ten tijde van de Beeldenstorm werd het verwoest. De rijke veertiende-eeuwse vloeren zijn lang geleden deels teruggevonden, maar onvoldoende in situ gedocumenteerd. In het moderne museum, dat nu twintig jaar bestaat, worden ze nog steeds bestudeerd, en zijn de topstukken van de beroemde vroege tinglazuurtegels te zien. Buiten zijn de

contouren van het vermaarde klooster gereconstrueerd.

We werden ontvangen door directeur-conservator Dirk Vanclooster die het huidige en voorgenomen beleid uitlegde. Daarna hadden we het voorrecht in de depots uitvoerig de archeologische collectie vloertegels, bouwkeramiek en scherven te bezichtigen. De collectie, die t.z.t. professioneel uitgedund wordt, omvatte in 2022, inclusief alle fragmenten, bijna 100.000 geregistreerde nummers. Het oudst gevonden exemplaar onder de ruim 13.000 tegels dateert uit de dertiende eeuw. We zagen ook fragmenten van Antwerps en Spaans tegelwerk.

Bij het museum werden we verwelkomd door onze Belgische tegelvriend Guy Florizoone, die ons vergezelde naar zijn prachtige historische pastorie in Alveringem. We werden door Guy, zijn broer en mevrouw Florizoone vorstelijk ontvangen met heerlijke hapjes en (ook lokale) drankjes. De familie Florizoone heeft een schitterende tegelcollectie opgebouwd, en had de Nederlandse zeventiende-eeuwse parels voor ons uitgesteld. We mochten vrijuit door het smaakvolle huis op tegeltocht, en menig camera klikte. In een nabijgelegen boerderij mochten we nog een schouw van 240 paarse tegels bekijken, volgens de sympathieke bewoonster daterend van 1803. Tussen de tegels, volgens Herbert van den Berghe gemaakt bij Verwijk in Rotterdam, troffen we er een met vissertje aan de oever, en een curieuze tekst in de cirkel: 'Dat is de tweede'.

Dag 2: naar Desvres (16 mei)

Na de overnachting in St. Omer voerde de bus ons naar Musée à la Belle Époque Faïences Desvres.

In dit museum, dat eigenlijk een oude fabriekshal en opslagruimte is, vertelde de enthousiaste gastheer dat deze fabriek ooit de grootste was van Frankrijk, waar alle bekende keramiektradities werden (na)gemaakt: Sèvres, Moustiers, Rouaan, Quimper, en ook blauw-Delfts.

De loods was inderdaad afgeladen met eindeloze rijen serviezen en modellen uit onze galanterie- en souvenirwinkels. Na een demonstratie in de mallenfabriek en nog wat snuffelen in de oude voorraden tegels lunchten we in het centrum van Desvres en wandelden we daarna via enkele betegelingen in de openlucht naar het bekende Keramiekmuseum. De architectuur is frappant: kubusvormige paviljoens die op een punt lijken te staan, bekleed met mega-kunststoftegels. We werden ontvangen door de directeur, die vertelde hoe Desvres door de aanwezigheid van klei, water, en bos (energie en transport) een belangrijk productiecentrum kon worden. We hoorden hoe hier naast de eigen traditie heel veel Delfts werd nagemaakt. “Veel negentiende-eeuws Delfts is twintigste-eeuws Desvres”, vingen we op. Er was veel aardewerkindustrie in deze regio: Desvres concurreerde met bijvoorbeeld Boulogne en St. Omer. Alles wat in dit gebied van de Faïence du Nord is gemaakt, valt dan ook niet zo makkelijk uit elkaar te houden. Bij de rondgang door het museum zagen we inspirerende presentaties, ook voor ons Nederlands Tegelmuseum. Er waren zalen over tegel-export, over het productieproces, en met allerlei keramische deelcollecties, waaronder fraaie art nouveau.

Tevreden lieten we ons terug rijden naar St. Omer, waar velen de tijd namen om de middeleeuwse vloerplaten in de kathedraal te bekijken.

Dag 3: St. Omer-Hazebroek (17 mei)

Tegenover ons hotel bezochten we eerst het al jaren gesloten museum-herenhuis Henri Dupuis, gesticht door een rijke verzamelaar die onder meer een grote etnografische collectie aanlegde. Bij uitzondering mochten wij toch binnen om de betegelde Vlaamse keuken te bekijken. Rondom betegeld met zeventiende- en achttiende-eeuwse Nederlandse tegels, veelal afgebiesd door Franse, trokken onze aandacht. We zagen onder meer portretten van Oranjeprinsen, honden, katten, molens en Bijbeltegels.

De tocht ging vervolgens naar Musée de Sandelin, met veel lokale kunst en geschiedenis. In dit classicistische herenhuis met een grote binnenplaats zagen we bijvoorbeeld vloertegels uit de kathedraal, daterend van 1264. Ook een in *grand feu* gebakken grafmonument van Della Robia trof ons. Er was een fraaie zaal met faïence uit St. Omer, Desvres en Lille. In de Belgische kamer viel een in vierkleurige faïence gebakken schouw op. Ook toonde het museum fraai geschilderd vroeg Delfts, mooie schotels uit Rouaan en een grote collectie pijpen uit St. Omer.

Chauffeur Kees reed ons vervolgens naar het museum Augustin in Hazebrouck. Een fraaie collectie meesterwerken, waaronder veel schilderijen, wordt daar getoond, van middeleeuwen tot negentiende eeuw. Opmerkelijk zijn een twaalfde-eeuwse mozaïekvloer, afkomstig uit de abdij van St. Bertin, en een schitterend vormgegeven Delftse kruidendoos uit De Griekse A van

Samuel van Eenhoorn. De Metamorphosen van Ovidius waren te zien in een tijdelijke tentoonstelling, waarin tegels werden gecombineerd met de vroege prenten van onder meer Tempesta, Maarten de Vos/ Crispijn van de Passe en Hendrick Goltzius.

En daar gingen we alweer de bus in! Op weg naar La Piscine, het tot kunstmuseum omgevormde Art Deco zwembad in Roubaix. Dit openbare bad werd in 1932 aangelegd door Albert Baert en gezien als het mooiste zwembad van Frankrijk. Na de renovatie in 2001 werd het een inderdaad imponerende kunsttempel van de negentiende en twintigste eeuw. Voor ons, keramiekliefhebbers maakte zeker de enorme, zeer decoratieve Sevrespoort naar het bassin indruk.

Dag 4: Lille-Roubaix (18 mei)

Vanuit het hotel in Roubaix reden we in de ochtend naar twee musea in Lille. Allereerst het Musée de l' Hospice Comtesse, een middeleeuws hospitaal, opgericht in 1237 door Jeanne van Vlaanderen. Uiteraard was er weer de in deze regio onvermijdelijke discussie of de betegelingen in de keuken en elders Nederlands of Frans waren.... Onmiskenbaar fraai waren hier uiteraard een Boumeester-tableau (toegeschreven) en een drietal bijzondere ingelijste tegelplaten. Vervolgens stond het Museum voor Schone Kunsten (Beaux Arts) op de rol, waar we ons vergaapten aan de vijf hier aanwezige Boumeester-tableaus (2 x 30 en 3 x 42 tegels), gemerkt met het bekende CBM-monogram. Een pelgrimage! Waarbij we eigenlijk te weinig oog hadden voor de uitbundige keramiekcollectie uit de regio en overig Europa die in de vitrines stond te stralen.

Deze avond stond - ook in Roubaix, niet ver van het hotel - het slotdiner gepland. Frans Klein, de rustige organisator van deze geslaagde reis, had een verrassing in petto: we aten in een Marokkaans familierestaurant, waar we een royale mediterrane maaltijd in drie gangen kregen geserveerd, besprenkeld met water, maar ook Marokkaanse wijn die er mocht wezen. Overigens mag op deze plaats ook gewezen worden op de ondersteuning van conservator Johan Kamermans, die zoals gebruikelijk veel programmatistische suggesties voor de reis leverde. Er werden olijke dankwoorden gesproken, waarna iedereen tevreden in bed kroop.

Dag 5: naar huis via Kortrijk en Izegem (19 mei)

Kort na de start deze ochtend stopte de bus even in Tourcoing, waar we in de Rue de Gand een gevel bewonderden. Het betrof de Ancienne Ecole des Beaux Arts, in 1834 opgericht als Tekenschool voor architecten.

Op de gevel bevinden zich sectieltegels van De Porceleyne Fles, ontworpen door A. Le Comte.

Vegetatieve motieven en wapenschilden met de diverse kunsten, ambachten en wapenschilden van de omliggende gemeenten vormen het decoratieve programma.

Verder ging het, naar Kortrijk. Daar mochten we in een fris ingericht *bed and breakfast* een van de kamers bekijken. Hierin bevond zich een schouw-tje met blauw-witte tegels (voorstellingen van zeegezins, scheepjes, hengelaars en vissen met grote ogen). Het historische pand bleek deel te zijn van een oude, in 1760 opgerichte brouwerij. De mouttoren staat er ook nog steeds. Omdat we koffie dronken op het binnenterras kwam er van het vriendelijke eigenaarsstel zomaar een lezing over de geschiedenis van het lokale bier bij. Die tijd hadden we, omdat het O.L. Vrouwehospitaal gesloten bleek te zijn en we daar geen bezoek aan konden brengen.

Onze tour vervolgde naar Izegem, waar ieder op de markt een lunchplek vond. Vervolgens wandelden we naar een in 1933 gebouwd fabriekscomplex met een Art Deco-toren. De associatie

met Dudok ligt er voor het grijpen. In het gebouw waren oorspronkelijk de schoenfabriek en showroom van Emiel van Dommelen en diens nazaten gevestigd. Emiel stichtte in 1863 een atelier met winkel voor luxe schoenmakerswerk. Het bedrijf werd hofleverancier van het Belgische koningshuis, en verwierf in de bloeijaren faam tot in Brussel en Parijs.

Het gebouw is thans beschermd als architectonisch monument en doet nu dienst als museum en expositieruimte. De

fameuze schoenindustrie van Izegem en Roeselare vindt men hier fraai gerepresenteerd. Voor liefhebbers van de (Vlaamse) wielershistorie is er ook het inspannende museum Koers te bezoeken. Grote Belgische kampioenen als Patrick Sercu, Freddy Maertens, Tom Boonen en Eric de Vlaeminck hadden hier hun koersschoentjes vandaan.

Wij namen na deze ontmoeting de bus met Kees, terug naar Den Bosch of Zaltbommel. En vandaar naar huis. Met mooie herinneringen aan weer een bijzondere tegelreis.

Lejo Schenk

NIEUWS UIT HET MUSEUM

Van de directeur

Het bestuur heeft in zijn vergadering van 12 augustus jl. het zogeheten ambitiesdocument vastgesteld. Het gaat hier in wezen om een nieuw strategisch plan waarin een stip op de horizon wordt gezet. Het plan staat in het teken van de nieuwe huisvesting van het museum maar beschrijft bovenal de gewenste toekomst van het museum voor de middellange termijn.

Vijf ambities staan centraal:

- We willen meer mensen bereiken en inspireren;
- Met een breder verhaal;
- Op een dynamische locatie;
- Interactief;
- In een nieuwe huisvesting.

Op de Jaardag van 30 september a.s. in Otterlo gaan we uitgebreider op het ambitiesdocument in. Verder wordt het document aan de gemeente ter bespreking voorgelegd.

Graag zie ik u op de Jaardag tegemoet!

Eric Mackay

Exposities

Bezielde Schoonheid. Tegels uit de Art Nouveau in de architectuur

t/m zondag 18 februari 2024

Onder grote belangstelling was op zaterdag 1 april de opening van onze expositie over tegels uit de art nouveau. Aanleiding was het fotoboek over Nederlandse art nouveau dat Wim den Hertog vorig jaar uitbracht, samen met de zeer actieve publicist Jalf Flach. De opening werd verricht door Gerry Poelert, directeur van Cultura Ede, waar Wim den Hertog als docent keramiek aan verbonden is.

In de expositie worden aan de hand van foto's, tegeltableaus en modelkaarten verschillende thema's behandeld, zoals de tegelontwerpen voor het interieur, voorstellingen met gestileerde pauwen, of van vrouwelijke personificaties.

Het werk van één architect wordt uitgelicht: Gerard Broekema, die in Kampen woonde, maar ook in Leeuwarden en Zwolle bouwde.

En tenslotte de architectuur als *gesamtkunstwerk*, waarin verschillende technieken en ontwerpers samenkomen.

Bea Koops deed voor de lokale omroep XON een interview met Wim den Hertog en Jalf Flach, uitgezonden in de week van 10 april:

<https://youtu.be/siViRHtBjPo>

Deze expositie blijft langer staan. Daardoor is er ruimte voor enkele kleinere, flexibele presentaties, onder meer in zaal 1 (onder andere StoryTiles en Eureka).

StoryTiles. Tegels met een verhaal. Vier eeuwen traditie

t/m zondag 7 januari 2024

Marga van Oers maakte al tijdens haar studie Beeldende Kunst & Vormgeving aan de Amsterdam School of Arts tal van collages. Geïnspireerd door een kist met antieke tegels die zij van haar

oma kreeg, ging zij bestaande voorstellingen aanvullen en kwam met een nieuwe insteek voor vele bekende thema's. In 2013 opende zij haar studio aan het IJ, afgelopen jaar gevolgd door een winkel aan het Singel in Amsterdam. Inmiddels heeft ze wereldwijd vele klanten en zijn haar tegels te vinden in winkels in meer dan twintig landen. In tien jaar tijd heeft *StoryTiles* een markante plaats in het tableau van de Nederlandse tegels verworven. Bij dit jubileum biedt het Nederlands Tegelmuseum een terugblik waarin haar ontwerpen binnen de ruim vier eeuwen oude tegeltraditie geplaatst worden: op tegels worden al vanaf de zeventiende eeuw tal van verhalen uit de Bijbel, mythologie of het geïdealiseerde leven van herders en herderinnetjes geschilderd.

De tegels van Marga van Oers, met de hand gebakken in Nederland, zijn

echte verzamelaarstegels: ze kunnen natuurlijk gewoon in de muur gezet worden, maar ook in een lijstje aan de wand worden opgehangen, of op een standaard gezet. De tegels helpen je zo om herinneringen aan belangrijke plaatsen en momenten in je leven te koesteren, maar altijd wel met een lichte toets of een knipoog naar het verleden. Op deze wijze geeft Marga een verrassende impuls aan de ontwikkeling van de Nederlandse wandtegel.

Woensdag 8 november 2023 om 14 uur geeft kunsthistoricus Frans Klein een lezing. Opgeven via info@nederlandstegelmuseum.nl

Eureka! Maand van de Geschiedenis

Zaterdag 30 september t/m zondag 7 januari 2024 Elk jaar wordt door het Openluchtmuseum in Arnhem de Maand van de Geschiedenis georganiseerd. Dit is een landelijke campagne om mensen op een laagdrempelige manier in aanraking te laten komen met historie. Dit jaar is het thema 'Eureka!' en de musea in Ede hebben besloten om gezamenlijk mee te doen.

Alle musea staan natuurlijk vol met voorwerpen die ooit 'uitgevonden' zijn en wij kunnen vele stappen in de 'uitvinding van de tegel' laten zien. De allereerste geglazuurde en gedecoreerde wandtegel is tenslotte niet ooit per ongeluk uit een oven gerold.

Er is eeuwenlang van alles uitgeprobeerd om een beter product te maken, waarbij ook steeds nieu-

we eisen werden gesteld. Denk bijvoorbeeld aan snijplankjes met spijkergaatjes om de randen strak te krijgen, het wassen van klei om dunnere tegels te maken, of de tegelpers in de negentiende eeuw. Zo moeten er heel wat *Eureka!*-momenten geweest zijn in de loop der eeuwen (het aantal

mislukkingen, waarbij het glazuur uitliep, ging borrelen of samentrok, was natuurlijke vele malen groter). Van veel van deze technieken en innovaties tonen we voor deze gelegen-

heid vroege voorbeelden. Dat doen we aan de hand van een looproute langs objecten in de vaste opstelling, en in een presentatie rondom de tegelpers.

Beroepen op tegels

Vanaf vrijdag 15 maart 2024

Zomer 2023 verscheen het nieuwste boek van Jan Pluis, over beroepen op tegels. De mens en zijn bezigheden: het is een onderwerp dat door de eeuwen heen aanspreekt.

Te denken valt aan de zeventiende-eeuwse tegels met ambachtslieden, maar ook aan tableaux die in later eeuwen gemaakt werden. Een werkgroep - met Ger de Ree, Frans Klein en ondergetekende - gaat een expositie rond dit thema voorbereiden. Ideeën zijn uiteraard zeer welkom.

Johan Kamermans

Vriendenvitrine

De huidige vriendenvitrine is gevuld door John Verhulsdonk, tot medio oktober

De volgende vitrine gaat gevuld worden door Hans van Lemmen, oktober en november 2023. 'Toen ik in Engeland woonde, heb ik daar een grote verzameling van allerlei tegels aangelegd waaronder ook Engelse tinglazuurtegels. Vooral in de achttiende eeuw werden er veel tegels in Londen, Liverpool en Bristol gemaakt en alhoewel er natuurlijk veel overkomsten zijn met Nederlandse tegels zijn er toch ook merkbare

verschillen op het gebied van productiemethoden, randen, hoekmotieven en voorstellingen. Het grootste gedeelte van mijn collectie van achttiende-eeuwse Engelse tinglazuurtegels komt uit de kelder van Shide House in Newport (Isle of Wight) waarover ik een kort artikel heb gepubliceerd in *Tegel* 18 (1990).

Daar kwamen interessante tegels tevoorschijn waaronder fraaie bijbeltegels uit Londen, tegels met bijzondere gemarmerde randen en vroege transferdruktegels van Sadler

& Green in Liverpool. Een selectie van deze tegels toon ik in de vriendenvitrine van het museum’.

Hans van Lemmen

Taxatiedagen

Ook dit najaar is er weer een taxatiemiddag in ons museum door Ger de Ree, op zaterdag 14 oktober vanaf 13:00. Bezoekers kunnen dan niet alleen tegels meebrengen, maar ook andere stukken keramiek. www.nederlandstegelmuseum.nl/zien-en-doen/taxatiedagen

Aanwinsten

- Het museum kreeg van de erfgenamen van museumvriend W.G.L. van Loon een bloemvaas-tableau en een tegelplaat met voorstelling van de voormalige gebouwen van de Wester Suikerraffinaderij aan de Van Noordtkade in Amsterdam. De plaat is linksonder gesigneerd met het merk van de Faience- en Tegelfabriek “Holland” van J.W. Mijnlieff, Utrecht, ca. 1895-1905. De heer Van Loon was jarenlang directeur van de

CSM, waar de Wester Suikerraffinaderij in 1919 in is opgegaan.

- Rabobank zocht een nieuwe bestemming voor enkele kunstwerken uit lokale kantoren die overbodig waren

geworden. Hiertoe hoort een keramisch reliëf van een vis, gemaakt door Henk Potters (Oisterwijk 1924-Tilburg 2003), vóór ca. 1970, die inmiddels aan ons is overgedragen.

- Een mooie collectie tegels van de Utrechtse Faience- en Tegelfabriek Westraven in Utrecht is deze zomer aan ons geschonken door Frans en

Dini Landzaat uit Schalkwijk. Frans is al zijn hele leven actief in het verzamelen en documenteren van de Utrechtse aardewerkindustrie (zowel steenbakkers als tegelbakkers). Voor ons jaarboek

Tegel en voor het *Vriendennieuws* schrijft hij regelmatig bijdragen of doet hij een oproep voor informatie over bijzondere tegels.

Collectieregistratie

In het afgelopen jaar is het aantal tegels dat online te bekijken valt, fors toegenomen. Dat is in aanzienlijke mate te danken aan de inzet van museumvriend Bert Schrage, die in maart 2022 weer als vrijwilliger is begonnen. Hij werkt zowel aan de invoer van aanwinsten in het registratieprogramma *Memorix* als aan het koppelen van nieuwe fotobestanden. Het aantal objecten dat te zien is op Collectie Gelderland is in het afgelopen jaar toegenomen van 12.091 tot 13.349. Het gaat daarbij deels om het koppelen van de foto's die Hans Wijninga in december 2021 maakte aan bestaande invoer, maar ook om de invoer van enkele grotere schenkingen (zoals een collectie herdertegels van onze in 2022 overleden

museumvriend Minne Nieuwhof) die bleven liggen door de wisselingen van registratie-programma's.

Determinatiewijzer

Afgelopen jaar is ook de 'determinatiewijzer' van het museum vernieuwd en hersteld. Deze hebben wij in de jaren 2011-2013 samen met Erfgoed Gelderland laten maken. Het gaat om een laagdrempelig instrument waarmee mensen via enkele eenvoudige vragen, en met hulp van afbeeldingen, snel een bepaald type tegel in onze collectie kunnen vinden. Door de vernieuwing van de website www.collectiegelderland.nl werkte de zoekhulp niet meer.

Omdat de applicatie onderhoud vraagt, kwam de vraag of de applicatie helemaal beëindigd en verwijderd mocht worden of dat we alsnog herstel en verbetering zouden uitvoeren. Wij hebben besloten dat we er toch mee verder wilden. De determinatiewijzer is hersteld en ook aangevuld met veel nieuwe invoer. Er zijn nu 9.042 tegel-treffers te vinden (het was 5.069, dat is dus een behoorlijke toename). De determinatiewijzer moet nog wel een goede plaats op onze site krijgen.

www.vthp.nl/determinatiewijzer/index.php

Tegels op Locatie

In memoriam Frits Stuurman

De teller van tegelregistraties op de vriendsite is inmiddels opgelopen naar 8.608, en een ruime meerderheid daarvan staat achter de schermen op naam van een gedreven tegelvriend die tijdens zijn leven nooit genoemd wilde worden: Frits Stuurman (1950-2023). Zeker vijfduizend adressen heeft hij vanaf het begin in 2006 ingevoerd en bijgewerkt, waarbij hij als naam 'Vriend NLS Tegelmuseum' of later 'Tol-lenaar' opgaf (met deze namen in het vak 'Zoekterm' van de toepassing Tegels op Locatie op de vriendsite krijgt men alle door Frits geregistreerde tegellocaties te zien). In 2001 maakte ik voor het eerst kennis met hem, toen hij vanuit zijn interesse voor bouwke-

ramiek de achtergrond van een reeks dierenriem-tableaus aan de Nieuwe Binnenweg in Rotterdam uitzocht (TOLnummer 3015 BC 40-120). Dit onderzoek ligt aan de basis van het artikel over de tableaus van Adrianus Marie van der Plas en Rusel Tiglia dat verscheen in *Tegel* 30 (2002). Toen in 2007 vanuit de Vriendenstichting het initiatief genomen werd om tegels op locatie te inventariseren en te beschrijven, was Frits vanaf het begin een enthousiaste deelnemer. In het bijzonder richtte hij zich op series van tegels die hij zo volledig mogelijk probeerde te traceren, en waarvan hij de herkomst precies uitzocht. Die series werden dan gebundeld in een 'route', wat hem de mogelijkheid gaf om alle achtergrondinformatie te presenteren. Denk aan de Electriciteitshuisjes van de Provinciale Electriciteitsmaatschappij van Noord-Holland (P.E.N.), waar in vier regio's 171 huisjes beschreven worden met de tegels van een hond en een haan, gemaakt door de Porceleynse Fles, naar ontwerp van L.E.F. Bodart.

De laatste jaren werkte Frits veel samen met Ruud Murk uit Middelburg aan het inventariseren van de tegels van het Bureau Wederopbouw Boerderijen. Tijdens de oorlog en de bezettingsjaren zijn vele honderden boerderijen verwoest of ernstig beschadigd, en de wederopbouw ervan werd in vele gevallen gemarkeerd met een herinneringstegel. In zes jaar tijd hebben zij samen 865 tegels kunnen terugvinden.

Niet zelden kreeg Frits te horen dat een pand met tegel afgebroken zou worden, of dat er nog een tegel op de schappen van een lokale dienst gemeentewerken lag, en dan deed hij pogingen om een goede tegel voor de museumcollectie te bemachtigen.

Memorabel is zijn inzet voor het elektriciteitshuisje naast station Bilthoven, waar slechts enkele dagen beschikbaar waren tussen het buiten bedrijf stellen en de sloop van het gebouw. Eigenaar Joulz gaf ons toestemming om de tegels van PUEM (Provinciale Utrechtse Electriciteits Maatschappij) uit het huisje te halen. Frits vond Ewolt Wolters en nog twee vrijwilligers bereid om de tegels, met een stuk muur, voor ons museum los te hakken.

Een van de vele objecten die hij beschreef is het bekende Elfstedenmonument, de Kanterlandsebrug over de Murk (9061CA Gyt-sjerk (Giekerk)) met duizenden tegels van schaatsers die ooit de Elfstedentocht hebben uitgereden. Alle tegels samen geven ook weer het beeld van een groep schaatsrijders. Frits was daar één van, hij deed de tocht zowel in 1985, 1986 als 1997. Op de foto wijst hij zijn eigen tegel aan (als wuivende schaatser afgebeeld op de zesde tegel onder zijn wijzende vinger).

Het museum verliest in Frits een zeer markante en toegewijde vrijwilliger (en de opheffing van zijn anonimiteit is uiteraard in overleg met de nabestaanden die terecht ook trots zijn op het vele werk dat hij verzet heeft).

Johan Kamermans

TEGELNIEUWTJES

Mijn favoriete internettegels

Deze keer een tegel (1935-0141-OCE/a-n) uit de verrassende collectie van Rijksmuseum De Gevangenpoort te Den Haag. De afbeelding op deze tegel wordt gewoonlijk

omschreven als 'Vechtende mannen'. Dat is juist, maar vraagt om een specificatie. Deze folkloristische vechtvorm wordt 'bekkensnijden' genoemd. Tot nog aan het begin van de twintigste eeuw was bekkensnijden een geliefd spelletje bij feesten en bruiloften.

Met steekwapens of gekartelde duiten dienden de twee strijdende partijen binnen een strijdperk elkaars gezicht dusdanig te beschadigen tot de ander opgaf.

Met deze rubriek willen wij de Vrienden stimuleren om te genieten van de vele prachtige tegelcollecties die op het internet vrij te bekijken zijn. Mocht je geraakt zijn door een bepaalde tegel op het internet, zend deze dan in voor het volgende Vriendennieuws met een korte tekst.
Ger J. M. de Ree

Vrienden vragen

In dit nummer van Vriendennieuws starten wij een nieuwe rubriek. We stellen lezers in de gelegenheid om oproepen aan elkaar te doen. Je wilt bijvoorbeeld een bijzonder boek inzien dat je niet kunt vinden, of hebt een vraag over een tegel uit je verzameling. Misschien heb je iets te ruilen of weg te geven, of wil je een projectje starten, in contact komen met een geestverwante verzamelaar. De kaders zijn ruim.

Oproepen mogen maximaal 50 woorden en 1 foto bevatten.

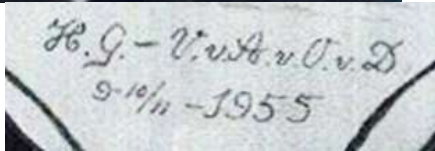
Let wel: de rubriek is niet bedoeld voor commerciële activiteiten. Het bestuur behoudt zich het recht voor oproepen te weigeren of teksten aan te passen. Ook zijn we niet aansprakelijk voor eventuele negatieve ervaringen. Vriendennieuws is geen intermediair tussen de gebruikers: contacten lopen direct van gebruiker tot gebruiker. De oproepen dienen dan ook voorzien te zijn van een naam en een contactmogelijkheid.

Gelegenheidstegel

Onze vriend Frans Landzaat zond ons bijgaande foto van een gelegenheidstegel, in bezit van zijn buurman. De tegel is onbekend, maar volgens Frans wel vervaardigd bij Westraven in Utrecht. De datum suggereert 1955 als productiejaar, maar volgens Frans is mogelijk een oudere tegel (oefen- of afgekeurde tegel) gebruikt.

Inmiddels is o.a. via Instagram duidelijk geworden dat het gebouw op de tegel hoogstwaarschijnlijk de gasfabriek van Hengelo is. Is er iemand die deze tegel herkent, of iets kan zeggen over de afbeelding van deze gasfabriek, de figuren (personen in klederdicht, de theatersymbolen), het wapen of de initialen? Reacties naar f.landzaat@hetnet.nl

Klein succes: een restauratie in Amsterdam

In Amsterdam zijn nog veel betegelingen op oude winkelpuien, die op papier bescherming genieten. In 1913 trok Pieter Laméris het buurpand Leidsestraat 88 bij zijn Magazijn van Horloges, Pendules, Regulateurs, Phantasieklokjes en Wekkers. Daarna liet hij de pui van beide panden verfraaien in Art Nouveau-stijl met daarbij een speciaal ontworpen tegeltaleau, gemaakt door de firma Holland in Utrecht. Hierop zien we Christiaan Huygens (1629-1695), een van de knapste koppen van zijn tijd. Deze zoon van Constantijn Huygens, de secretaris van de Oranjes, was naast astronoom, wiskundige, natuurkundige ook uitvinder. Aan hem hebben we het slingeruurwerk te danken en de onrust in horloges. Op het tableau staat Christiaan afgebeeld voor een aantal klokken met naast zich een tafel met daarop een slinger, een toepasselijke voorstelling voor een klokkenmaker. Dit tableau had vier jaar geleden

helaas wat tegels verloren. Als tegelvriend heb ik in januari 2020 aan Heemschut Amsterdam gevraagd of zij via hun contacten bij de gemeente een herstel in gang konden zetten. Dat is snel opgevolgd. In februari is er al actie ondernomen door er een bord voor te bevestigen zodat er geen tegels op straat konden vallen. Daarna moest er een herstelplan komen waar de eigenaar ook aan moest mee werken. Arno van Sabben, als restaurateur, werd al snel ingeschakeld maar had grote moeite om de tegels goed te inspecteren omdat ze liever geen ladder of steiger voor de deur wilden hebben. In maart dit jaar kreeg ik het bericht dat van Sabben eindelijk aan de slag kon gaan met het herplaatsen van tegels en er was zelfs subsidie voor de helft van de restauratiekosten.

Juni is het werk opgeleverd en is het tableau weer in volle glorie te bewonderen op Leidsestraat 86-88 nabij de Prinsengracht.

Literatuur: Max Put. *Art Nouveau in Amsterdam, 1895 – 1910*. 2020, p. 161

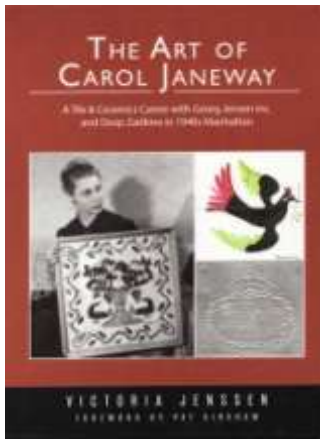
Frans Klein

Boekbesprekingen

Victoria Jenssen - *The Art of Carol Janeway: A Tile & Ceramics Career with Georg Jensen Inc. and Ossip Zadkine in 1940s Manhattan*

Een grondige en goed geïllustreerde studie bestaande uit 450 bladzijden over het interessante leven en werk van de Amerikaanse tegelmaker en keramist Carol Janeway (1913-1989). Haar sterke visuele vormgeving was beïnvloed door het samenwonen en werken met de beeldhouwer Ossip Zadkine die tijdens de Tweede Wereldoorlog in

New York vertoefde. Haar tegelwerk bestaat uit decoratieve en gestileerde afbeeldingen van met de handgeschilderde dieren, vogels, vlinders, bladeren, fruit en soms mensfiguren op individuele tegels en tegeltaleaus. Haar decoratieve tegels

werden vaak gebruikt als een ombouw voor open haarden die toen zo'n belangrijk aspect van Amerikaanse interieurs waren. De winkel Georg Jensen Inc. in Manhattan gaf haar keramisch werk commerciële verspreiding en bracht haar creaties onder de aandacht van een groter publiek. Het decoratieve tegelwerk van Carol Janeway was niet uniek Amerikaans want in Engeland waren er in dezelfde periode ook vrouwelijke tegelkunstenaars actief zoals Sylvia Packard en Rosalind Ord die hun decoratieve met de hand beschilderde tegels aan de markt brachten via het tegelbedrijf Packard & Ord.

Uitgever: Friesen Press 2022

ISBN 9781039130869

\$ 59.99

Hans van Lemmen

Jan Pluis - *Beroepen op tegels 1620-2000*

Op 26 juni van dit jaar ontving ik een mailtje van een tevreden Jan Pluis, die meldde dat zijn 'Beroepenboek' af was en in de boekhandel verkrijgbaar. Het begeleidende zinnetje stemde me ook weemoedig. "Met deze negentigste publicatie is dit de laatste. Het is mooi geweest zo". Tegelijk dacht ik: "Je weet het maar nooit met deze onvermoeibare onderzoeker. Tenslotte verschijnt er ook in *Tegel* van dit jaar nog weer een stuk van zijn hand".

De titel van dit nieuwste boek roept meteen de vraag op: hoe krijgt een auteur dit allemaal in een chronologisch verband bij elkaar behandeld: van de zo geroemde zeventiende-eeuwse tegel met allerlei menselijke

activiteiten er op tot en met de siertegeltjes vol Oudhollandse nostalgie in de twintigste eeuw? Het is Pluis gelukt daar een geordend verhaal van te maken, dat - naarmate de tijd vordert - opnieuw een belangrijk bronnenboek zal blijken te zijn. In het voorwoord legt de auteur uit dat in de eerste helft van de zeventiende eeuw veel tegelseries met grote figuren ontstonden. Voorstellingen van beroepen en ambachten, maar ook schepen, kinderspelen etc. In de loop van de achttiende eeuw verdwenen deze voorstellingen en werden ze vervangen door onder meer herderscenes, Bijbelse voorstellingen of ornamentele decors. Rond 1870 kwam er opnieuw, en allereerst bij de tegelbakkerijen in Utrecht en Friesland, een stroom met Oudhollandse decors op gang. Het is met name deze productie die in het boek centraal staat, en waar van de afgebeelde beroepen, de gebruikte sponsen en de illustratieve voorbeelden behandeld worden.

Het boek is opgebouwd in drie delen. Het eerste, inleidende, hoofdstuk voert de lezer langs de belangrijkste vroege zestiende- en zeventiende-eeuwse bronnen, zoals prenten en gravures (de zgn. beroepenboeken (waaronder Jan en Casper Luiken)), en de Kinderprenten/Centsprenten. Uiteindelijk zijn het de zeventiende-eeuwse tegels zelf die na 1880 als inspiratiebronnen dienden. In het tweede en belangrijkste hoofdstuk laat Pluis ons zien hoe deze bronnen de negentiende- en twintigste-eeuwse producten hebben geïnspireerd van Rozenburg, Achter 't Weystraat, Schillemans, Ravesteijn, Tichelaar, Tjallingi, Van Hulst PB Delft en na 1950 nog enkele andere bedrijven. Reeksen van afgebeelde sponsen en de verschillende tegelvariëaties schetsen een imponerend panorama van een succesvolle *revival*.

Het derde en laatste hoofdstuk beschrijft een groot aantal al dan niet verdwenen beroepen en bezigheden die op tegels voorkomen. Ook wordt hier vastgesteld dat er relatief weinig tableaus zijn gemaakt met dergelijke voorstellingen. Pluis meldt vijftien gedocumenteerde stukken, waarop vijftien verschillende beroepen voorkomen. De grutterij, de bakkerij en de wolkammerij voeren de lijst aan.

Pluis heeft met dit rijk van afbeeldingen voorzien een boek opnieuw een monnikenwerk geklaard. Gebruikers van zijn werk weten dat hij tot in het diepste detail kan gaan. Ook in dit boek gebeurt dat. En toch heeft hij een kader ontworpen waarin de grote lijn zichtbaar blijft, en de gemaakte keuzes helder zijn geformuleerd.

Het boek is door Primavera Pers mooi uitgevoerd, in hetzelfde formaat als een aantal voorgaande deelstudies van Pluis (Schepentegels, Vogels op tegels, Chinese en Japanse voorstellingen). Met 155 bladzijden is het veruit het kloekste in deze reeks. Een waardig slotakkoord!

ISBN: 9789059973909

€ 24,50

Verkrijgbaar via de reguliere boekhandel en in de museumwinkel van het Tegelmuseum

Lejo Schenk

Peter Sprangers - *Utrecht en De Gruyter; Nederlands Kleurrijkste en Grootste Grutter*

Tegelvriend en auteur Peter Sprangers liet in 2010 een boek over de verdwenen winkelketen De Gruyter het licht zien: *De kunst van De Gruyter*. Daarin was veel aandacht voor de beroemde tegeltableaus in deze kruideniersinterieurs. Nu is er een nieuw boek door hem geschreven, waarin het accent vooral ligt op de succesvolle expansie van dit bedrijf, geregisseerd vanuit het hoofdkantoor aan de Utrechtse Biltstraat. Op het hoogtepunt telde de keten 525 filialen, met 10.000 werknemers, waarvan 2500 in het buitenland.

Een belangrijk deel van het Utrechtse bedrijfsleven was met De Gruyter verbonden. De Gruyter nam veel bestaande winkels over, en het was niet ondenkbaar geweest dat ook

een grote concurrent als Albert Heyn het onderspit had moeten delven.

Het boek is zowel een bedrijfsgeschiedenis als een voor velen nog steeds nostalgische herinnering uit een voorbije periode, en schenkt ook aandacht aan de voor die tijd unieke en chique winkelinterieurs.

Het boek telt 100 pagina's met 300 foto's in kleur en zwart/wit.

€ 18,95

Verkrijgbaar via info@hkth.nl (voor tegelvrienden worden geen verzendkosten in rekening gebracht) en in de museumwinkel van het Tegelmuseum.

Lejo Schenk

EUROPEAN CERAMIC TILE CIRCLE (ECTC)

De mededelingen betreffende ECTC zijn uitgebreid op onze website te zien. Het laatste bulletin is te vinden via de volgende link: [Vrienden Nederlands Tegelmuseum - ECTC Bulletin nr 53- Juli 2023](#)
Een aantal onderwerpen wordt hieronder uitgelicht.

Beurzen en symposia

De Nottingham tile fair

Zaterdag 7 oktober 2023 in de St Jude's Hall

Toegang: £ 6

www.tilesoc.org.uk/tacs

Tegel- en bodemvondstenbeurs Delft

Zaterdag 21 oktober 2023 van 8.00-13.00 uur

Toegang: € 3,--

Locatie: De Schaapskooi, Korftlaan 3 in Delft.

Er is volop parkeergelegenheid.

Het aanbod op deze beurs bestaat uit voornamelijk Nederlandse bodemvondsten zoals baardmankruiken, majolica, tin, glas, metaal-detectorvondsten en munten.

Inlichtingen: Theo van Halderen:

thalderen@yahoo.com, 015-2122227 of

06-48466725

www.facebook.com/Tegel-en-bodemvondstenbeurs-Delft

(NB: de voorjaarsbeurs vindt plaats op 9 maart 2024)

StoryTiles

Woensdag 8 november 2023 om 14 uur

Locatie: Nederlands Tegelmuseum, Otterlo

Lezing door kunsthistoricus Frans Klein.

Opgeven via info@nederlandstegelmuseum.nl

Symposium NVvVvC&G

Vrijdag 24 november 2023 van 9.30 – 16.30 uur

Prijs: € 35,-- (inclusief koffie/thee, lunch en borrel na afloop)

Locatie: RCE, Amersfoort

Onder de noemer 'Zien & gezien worden' viert de Nederlandse Vereniging van Vrienden van Ceramiek en Glas haar 70-jarig bestaan, met als hoogtepunt een dagvullend symposium op vrijdag 24 november. Sprekers zijn:

Laura Smeets en Denise Campbell (Princessehof), Hélène Besançon (Glasmuseum Leerdam), Anne Houk de Jong, en Jaap Jongstra. Ook vindt er een Vraag & Antwoord plaats met Lotte Landsheer (Cor Unum) en Eddie Nijhof, en zijn er experts (onder andere Ger de Ree) aanwezig om meegebrachte voorwerpen te duiden. Het symposium valt samen met een verkenning die het RCE momenteel doet naar behoefte en draagvlak in het keramiekveld (in de breedste zin des woord) voor het opzetten van een keramiekplatform en een terugkerende 'Kennisdag over keramiek'.

<https://vormenitvuur.nl/symposium-2023/>

Inschrijven middels het [Inschrijfformulier](#)

Tegelbeurs Leersum

Zaterdag 22 april 2024 van **9.30** tot **13.30** uur

(Let op: gewijzigde tijden)

Toegang: gratis

Locatie: Sport- en Cultuur Centrum De Binder, Hoflaan 29, Leersum

Routebeschrijving: A12 (Utrecht/Arnhem) → Afslag 22 Maarsbergen/Leersum → onderaan afslag rechtsaf ± 5 km richting Leersum volgen → doorrijden tot rotonde en vervolgens linksaf → 1e stoplicht rechtsaf → na ± 200 meter ligt de Binder aan uw linkerhand.

Inlichtingen: Gr e van Essen & Nora de Nas: no-radenas@gmail.com, 06-20282073

Tentoonstellingen en binnen- en buitenland Nederland

Apeldoorn - Paleis Het Loo

Na een uitgebreide restauratie heeft het voormalige koninklijk paleis Het Loo haar deuren weer geopend. Een van de hoogtepunten is de koninklijke keuken van Queen Mary, uit het eind

van de 17e eeuw.

Met deze keuken begon de mode in Europa om in paleizen of kastelen  en ruimte geheel te betegelen, hetzij als porseleinkabinet, keuken of zomer-eetkamer. In Duitsland zijn daar nog diverse voorbeelden van te vinden zoals Schloss Caputh en Oranienbaum.

Er is een kort filmpje van de restauratie

<https://paleishetloo.nl/verhalen/het-keukenkeldertje-van-mary>

Koninklijk Park 16, Apeldoorn

Openingstijden: Ma: 13 – 17 uur;

Di – Zo: 10 – 17 uur

<https://paleishetloo.nl/>

België

Hemiksem – Gilliot & Roelants Tegelmuseum

Van neo-classicisme tot art nouveau – De Belgische tegel in de 19e eeuw

t/m mei 2024

Met meer dan 300 tegels en tableaux wordt de invloed van de Oriënt en het verre oosten op de Belgische tegelproductie in beeld gebracht.

Sint-Bernardus abdij, 2620 Hemiksem (ten zuiden van Antwerpen)

Openingstijden: Vanaf oktober: eerste zondag v.d. maand: 14 – 17 uur

<https://gilliottegelmuseum.be/nieuws/>

Malmedy - Huis Villiers

Het mooiste huis van Malmedy uit 1724 met diverse Hollandse betegelingen uit die periode.

Chemin Rue 11, 4960 Malmedy (25 km ten zuid oosten van Luik)

Openingstijden:

mei – december: Za/Zo: 14 – 17 uur;

juli en augustus: Do – Zo: 14 – 17 uur

Groepen, maximaal 15 personen zijn het hele jaar welkom. Reserveren 0032 80 799 668

www.malmandarium.be

Duitsland

Sinzig - Heimatmuseum Schloss Sinzig

Het lokale museum, gevestigd in het 19^e eeuwse slot, heeft een paar zalen ingericht met lokaal geproduceerde tegels uit de periode 1870-heden.

Barbarossstrasse 35, 53489 Sinzig

Openingstijden: april – 31 oktober: Do 10 – 12 uur, Za/Zo: 11 – 17 uur; 1 november – half april: Do 10 – 12 uur, Za/Zo: 14 – 17 uur

<https://www.museum-sinzig.de/sinziger-fliesen.html>

<https://museumsinzig.de/360-Grad-Rundgang/index.html>

Darmstadt, Mathildenhöhe, Museum Künstlerkolonie

Ernst Ludwig, de groothertog van Hessen stichtte in 1899 een kunstenaarskolonie aan de rand van Darmstadt, om mooiere en betere producten te ontwikkelen die lokaal geproduceerd zouden kunnen worden. Tot 1913 is er volop gewerkt en zijn er vier grote tentoonstellingen georganiseerd. Op het terrein zijn diverse gebouwen en woningen bewaard gebleven die een goede indruk geven van de Duitse Art Nouveau, zowel architectuur als toegepaste kunst inclusief tegels.

Olbrichweg 13 a, 64287 Darmstadt

Openingstijden: Di – Zo: 11 – 18 uur

<https://www.mathildenhoehe.eu/>

Kempen, Kulturforum Franziskaner Kloster

Dit voormalige klooster bevat een aantal kamers, inclusief een keuken, met Nederlandse 18^e-eeuwse tegels. Nu is het een museum voor kerkelijke kunst en worden er veel muziekkuitvoeringen gegeven.

Burgstrasse 19, Kempen (Noordrijn-Westfalen)

Openingstijden: Di – Zo: 11 – 17 uur.

<https://www.kempen.de/de/inhalt/museen/>

Schwetzingen, Schloss und Schlossgarten Schwetzingen

De zomerresidentie van de keurvorst van de Palts was gebouwd in de 18e eeuw. In de tuin, bij het badhuis, is een klein paviljoen dat geheel is

betegeld in 1723 met Rotterdamse ruitertegels en landschappen. Het wordt het Porzellanhäuschen genoemd.

Schloss Mittelbau, Schlossstrasse, 68723 Schwetzingen (nabij Heidelberg)

Openingstijden: dagelijks 10 – 17 uur

<https://www.schloss-schwetzingen.de/>

Tettngang, Neues Schloss Tettngang

De graaf van Montfort herbouwde zijn familie-kasteel in barokstijl met daarbij één kamer met blauwe en witte tegels. Dit werd de Hollandse kamer genoemd en is nog steeds een van de hoogpunten van het kasteel.

Montfortplatz 1, 88069 Tettngang (nabij Friedrichshafen en het Bodensee)

Openingstijden: Di – Zo: 11 – 17 uur

<https://www.schloss-tettngang.de/en/>

Rastatt, Schloss Favorite

Één van de mooiste Duitse kasteeltjes met tegeltoepassingen uit 1710 - 1730.

Am Schloss Favorite 1, 76437 Rastatt

Openingstijden: Di – Zo: 10 – 18 uur

<https://www.schloss-favorite-rastatt.de>

Norden, Ostfriesisches Teemuseum

In het oude stadhuis van Norden is het theemuseum gevestigd. Naast een uitgebreide expositie over thee zijn er ook fraaie stijkkamers met Friese tegels te vinden.

Am Markt 36, 26506

Norden

Openingstijden:

apr – okt: Zo 10 – 17 uur;

nov – feb: Woe/Za: 11 –

16 uur.

www.teemuseum.de

Leer, Heimatmuseum

Vanuit Groningen de Eems over en je bent in Leer. Een stadje met nog een paar typisch Hollandse huizen waaronder het Heimatmuseum Leer met heel veel tegels.

Neue Strasse 12-14, 26789 Leer

Openingstijden: Di – Zo: 10 – 17 uur

<https://www.heimatmuseum-leer.de/museum.html>

Frankrijk

Sarreguemines

Moulin de la Blies - Musée des techniques faïencières et Jardin des Faïenciers

Het museum van de techniek van de lokale faience-industrie. Tussen 1825 en 1969 was dit één van de vele fabrieken van Sarreguemines. In de kelder wordt de bewerking van de klei uit de doeken gedaan.

125 Av. de la Blies, 57200 Sarreguemines

Openingstijden:

1 april – 31 oktober: Di – Zo, 10 – 18 uur

[https://www.sarreguemines-](https://www.sarreguemines-museum.fr/fr/decouvrir/moulin-de-la-blies)

[museum.fr/fr/decouvrir/moulin-de-la-blies](https://www.sarreguemines-museum.fr/fr/decouvrir/moulin-de-la-blies)

Musée de la Faïence de Sarreguemines

Dit museum is gevestigd in het huis van de vroegere directeur Paul de Geiger, die tussen 1872 en 1912 werkzaam was voor de fabriek. De winter-tuin is een verbluffend staaltje bouwkeramiek met veel tegels.

15-17 rue Poincaré, 57200 Sarreguemines

Openingstijden: Di – Zo, 10 – 12 uur, 14 – 18 uur

[https://www.sarreguemines-](https://www.sarreguemines-museum.fr/fr/decouvrir/musee-de-la-faience)

[museum.fr/fr/decouvrir/musee-de-la-faience](https://www.sarreguemines-museum.fr/fr/decouvrir/musee-de-la-faience)

Verenigd Koninkrijk

Telford, Jackfield Tile Museum

Het museum in Engeland dat zich toelegt op alleen tegels. Gevestigd in de oude fabriek van Craven Dunnill vlakbij de beroemde Iron Bridge, het icoon van de industriële revolutie. Een uitgebreide collectie is daar te zien die een goed beeld geeft van de veelzijdige productie van de vele Britse fabrieken die er ooit hebben bestaan. Daarnaast is de werkplaats van Craven Dunnill Jackfield waar nog steeds tegels worden geproduceerd.

Openingstijden: Ma – Zo, 10 – 17 uur

<https://www.ironbridge.org.uk/visit/jackfield-tile-museum/>

Publicaties in binnen- en buitenland

Nederland

Jan Pluis - *Beroepen op tegels 1620 - 2000*

Deze publicatie behandelt tegels en tegeltableaus waarop beroepen en ambachten zijn afgebeeld.

Het accent ligt op tegels uit Friesland en Utrecht uit de negentiende en twintigste eeuw.

De bloeitijd van tegels met beroependecors valt in de zeventiende eeuw, en wel in de periode 1620 tot 1680. Pas in de negentiende eeuw worden er, als gevolg van de belangstelling voor de kunst en cultuur van de ze-

ventiende eeuw, weer tegelseries met beroepen gemaakt. Jan Pluis geeft in deze publicatie per fabriek een overzicht van de series. De vele afbeeldingen omvatten, naast de beroepentegels zelf, ook bewaard gebleven sponzen en beeldmateriaal dat als voorbeeld voor de beroependecors kan hebben gediend.

Uitgever: Primavera Pers

156 pagina's

ISBN 978-90-5997-390-9

Prijs: € 24,50

Frans Klein - *StoryTiles, Tegels met een verhaal, Vier eeuwen traditie*

Voor de expositie *StoryTiles* met het werk van de Nederlandse kunstenares Marga van Oers is een kleine catalogus gemaakt op het formaat 14 x 14 cm. Hierin wordt de ontwikkeling van de verhalende tegels geïllustreerd aan de hand van vele voorbeelden. Verder zijn er bij de recente tegels

van Marga van Oers oude tegels geplaatst met hetzelfde thema of die de inspiratie vormden voor haar tegels.

Uitgever: Nederlands Tegelmuseum

56 pagina's

Prijs: € 5,-

Alleen verkrijgbaar in de winkel van het Nederlands Tegelmuseum.

Mirjam Molenaar - *Het Vuur van de Vreemdeling*
Het Vuur van de Vreemdeling is Molenaars debuutroman, die in twee delen uitgegeven wordt. Molenaar begon haar carrière als keramist, en werkte ruim twintig jaar in het voortgezet onderwijs. Gedreven door een fascinatie voor zowel jonge mensen en identiteitsontwikkeling als voor oude ambachten beschrijft ze in dit boek niet alleen de tweede Nederlands-Engelse oorlog, maar ook de identiteitsstrijd van de drie jongens, en de harde wereld van grond en klei bij de Harlinger plateelbakkers. Fries blauw was een belangrijk exportproduct, maar de jongens die het maakten stonden letterlijk met hun blote voeten in de aarde. In deze roman hebben, behalve drie jonge mannen, een paar sterke vrouwen uiteindelijk een doorslaggevende rol. Voor de liefhebber van een historische roman met veel aandacht voor de Friese keramiek.
Uitgeverij: Boekscout
ISBN 978 94 646 8672 2
Prijs: € 23,50

Duitsland

Günter Klatt - *Fliesen in Nordfriesland*.

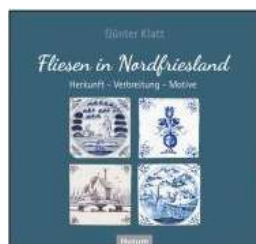
Aan de hand van vele voorbeelden beschrijft de tegelkenner Günter Klatt de geschiedenis en de fabricage van de tegels die in Duits-Friesland zijn toegepast. Ook wordt aangegeven waar deze tegels daar nog zijn te zien.

Uitgever: Husum Verlag

Duits, 84 pp

ISBN 978-3-96717-090-0

€ 14,95

www.verlagsgruppe.de/produktdetails/product/klatt-guenter-fliesen-in-nordfriesland.html

Spanje

Uitgegeven met enige vertraging, voor de liefhebber van Catalaanse tegels:

Butlletí Informatiu de Céramica. Revista de l'Associació Catalana de Ceràmica, 123-124 (2021)

50-65: Albert Telese i Compe, Les rajoles de la catedral d'Osca / de tegels van de Osca kathedraal, met een uitgebreide behandeling van de tegels in de muurbekleding van de 7e en 18e eeuw;

66-71: Mercedes Gonzalez Teruel, Els taulells heràldics de l'aquebisbe Francisco Desquivel / de heraldische tegels van de aartsbisschop Francisco Desquivel, met interessante informatie over deze tegels gemaakt in Valencia in de vroege 17e eeuw;

72-81: Vicente de la Fuente Bermudez, Cerámicas Magi Fita: adiciones a su catálogo y su posible colaboración con Antoni Gaudí / Magi Fita ceramics / toevoegingen aan haar catalogus en mogelijke samenwerking met Antoni Gaudí, en nieuwe gegevens over de samenwerking met de belangrijkste Spaanse architecten rond 1900.

<http://www.acatceramica.com/ca/11/Publicacions/4/Butlletí-Informatiu-de-Ceràmica.htm>

Verenigd Koninkrijk

Recente uitgaven TACS

<https://tilesoc.org.uk/tacs/publications/>

Websites

Nederland

De website van Freek Mayenburg is weer verder verbeterd en aangevuld.

<http://www.spijkertegels.nl/>

Friesland

Artikel over de restauratie van de tableaux van het ijkwezen in Leeuwarden door Oswald/de Harlingen tegelfabriek

<https://harlinger.nl/artikel-in-vakblad-tegeltotaal/>

Delft

Artikel over het museum van de Porceleyne Fles

www.tegeltotaal.com/artikelen/2022/TEG006_2022/royal-delft-opent-vernieuwd-museum/

België

Antwerpen

Tegels in Antwerpen

https://www.linkedin.com/posts/rani-de-vos-275965176_today-in-gazet-van-antwerpen-thank-you-activity-7049407663092183040-y6g0?utm_source=share&utm_medium=member_android

Gent

De restauratie van de gevel van een oude porseleinwinkel in Gent is op de site terug te lezen:

www.tegeltotaal.com/artikelen/2022/TEG002_2022/restaurateurs-en-%C2%ADgraficus-volbrengen-project-in-gent/

Duitsland

Recent nieuws van Wilhelm Joliet:

Tegelzaal in Schloss Wrisbergholzen

www.geschichte-der-fliese.de/wrisbergholzen1.html

Wandplatten-Fabrik Bendorf & Het Tegelhuis
Alphen

<http://www.geschichte-der-fliese.de/bendorf.html>

Wisselwerking van sponzen en decors, Harlingen-
Rotterdam

<https://www.tegels-uit-rotterdam.com/soldatentegels.html>

Ovidius Metamorphosen op Rotterdamse tegels
naar prenten van Crispijn de Passe

http://www.tegels-uit-rotterdam.com/schut_mytho_nl.html

Frankrijk

Beauvais

Betegelingen in situ

greb.fr/index.php?article24/maisons-a-decors-ceramiques

Verenigd Koninkrijk

Tegelfabriek Craven Dunnill Jackfield, opgericht
in 1872 door Henry Dunnill, is nog steeds actief
cdjackfield.com/

Tile & Architectural Ceramics Society
tilesoc.org.uk/tacs/

Verenigde Staten

Tile Heritage Foundation
tileheritage.org/

Vriendennieuws digitaal

Wenst u Vriendennieuws digitaal te
ontvangen, mail dan naar
vanveen.mark@gmail.com.

If you would like to receive the newsletter
of the Friends of the Dutch Tile Museum,
please send an email to
vanveen.mark@gmail.com.

Möchten Sie die Freunde-Nachrichten des
Vereins digital empfangen, bitte schreiben
Sie ein E-mail zu
vanveen.mark@gmail.com

Advertenties en informatie

Adverteren in Vriendennieuws?

1/8^e pagina wordt twee keer geplaatst (in februari en
september) voor € 125.

Kopij voor het volgende Vriendennieuws
(februari 2024) kunt u uiterlijk 16 december 2023
sturen naar Gerda Brust:
vriendennieuws@vriendennederlandstegelmuseum.nl

Instagram

De Vrienden van het Nederlands Tegelmuseum
zijn gestart met een Instagram account om actuele
informatie sneller te kunnen doorgeven.

Accountnaam:
vriendennederlandstegelmuseum

www.instagram.com/vriendennederlandstegelmuseum

Mazereeuw Antiquair

In- verkoop van Tegels, Delfts, Majolica & Glas

Spiegelgracht 19 - 1017 JP Amsterdam
+31 (0)6 1044 1458 - www.mazereeuw-antiquair.com

KRAMER KUNST & ANTIK

IN- EN VERKOOP VAN ANTIKE EN NIEUWE TEGELS

PRINSENGRACHT 807 / 1017 KA AMSTERDAM
+31(0)20 626 11 16 / INFO@ANTIQUETILESHOP.NL
WWW.ANTIQUETILESHOP.NL

REGTS ANTIEKE TEGELS

IN- EN VERKOOP VAN
ANTIEKE NEDERLANDSE
TEGELS

VOOR DE VERZAMELAAR,
RESTAURATOR
& DECORATEUR

FROONACKER 1A
8801 KD
FRANEKER

WWW.ANTIEKETEGEL.NL
+ 31 (0) 85 060 1272

Tegel met een
voorstelling van
een vogel.
Veelkleurig.
1625-1650

VHOK
1871
Nederlandse
vereniging van
handelaren in
made keramiek
in Nederland

FRIDES LAMÉRIS

KUNST- EN ANTIKHANDEL V.O.F.
GLAS & CERAMIEK

NIEUWE SPIEGELSTRAAT 55
1017 DD AMSTERDAM
TELEFOON: 020-6264066
TELEFAX: 020-6265893

Rob Michiels Auctions

Het veilinghuis met de grootste
keus aan antieke tegels!

Volgende veiling
5 oktober

www.robmichiels.com

Beleef keramiek en glas van
alle kanten...

Al 70 jaar toonaangevend

Word lid en ontvang:

Drie maal per jaar het tijdschrift Vormen uit Vuur.

Uitnodigingen voor allerlei activiteiten en
meerdere keren onze nieuwsbrief **VLAM!**

Schrijf u in via:

www.vormenuitvuur.nl

Voor maar
€50,-
Per jaar

Nederlandse Vereniging van Vrienden
van Ceramiek en Glas

HET
NEDERLANDS
TEGEL
MUSEUM

Vrienden van het Nederlands
Tegelmuseum krijgen op vertoon
van de vriendenkaart 10% korting
op aankopen in de museumwinkel,
met uitzondering van boeken.

Volgende keer
hier uw advertentie?